

Komunitné dobrovoľníctvo ako nástroj na posilnenie komunitnej ochrany a inklúzie utečieniek a utečencov

MAREENA

Čo je to komunitná ochrana? (community-based protection)

Komunitná ochrana je prístup, ktorý sa zameriava na ochranu ľudských a utečeneckých práv, pričom dôraz kladie na schopnosti utečieniek a utečencov a lokálnych komunit pomenovať hlavné výzvy, ktorým čelia, a hľadať a spoluvytvárať riešenia, ktoré sa ich týkajú. Dôležitým kľúčom ku zabezpečeniu komunitnej ochrany utečencov a utečieniek je počúvanie a porozumenie ich potrebám.

Do komunitnej ochrany môžu byť zapojení všetci lokálni aktéri: miestne a štátne inštitúcie, neziskové a komunitné organizácie, utečenci a utečanky, dobrovoľníci a dobrovoľníčky. Využitie ich kapacít, skúseností a zdrojov pre adresnú asistenciu utečencom a utečenkám umožňuje zabezpečenie ich ochrany a posilnenie ich sebestačnosti a samostatnosti.



Princípy komunitnej ochrany:



Je to proces, nie projekt.

Vyžaduje systematickú prácu s komunitami, čas na vytvorenie dôvery a nadviazanie vzťahov. Zapája komunity nielen ako respondentov pri mapovaní potrieb, ale aj pri nastavovaní riešení, ich implementácii a vyhodnocovaní.



Komunity ako zdroj zmien.

Utečenci a utečenky sami najlepšie poznajú výzvy, ktorým čelia, ich príčiny a následky. Sú preto dôležitým zdrojom informácií o problémoch a výzvach, ktorým čelia a tiež zdrojom možných riešení.



Zmocňovanie utečencov a utečieniek.

Je dôležité, aby utečenky a utečenci poznali svoje práva a mali prístup k potrebným informáciám a k službám, a mohli tak robiť informované rozhodnutia a posilniť vlastnú autonómiu a dôstojnosť.



Využívanie potenciálu utečencov a utečieniek.

Napriek dočasnej odkázanosti na pomoc sú mnohí utečenci a utečenky schopní poskytovať podporu svojim rodinám a komunitám a aktívne sa podieľať na riešeniach.



Využitie existujúcich lokálnych aktérov, komunitných štruktúr a dobrovoľníctva.

Zapojenie lokálnej komunity do asistencie utečencom a utečenkám posilňuje lokálne vlastníctvo a iniciatívu, vzájomné vzťahy, ako aj efektívnosť pomoci a nevytvára paralelné štruktúry pomoci.



Využitie odborných služieb a expertízy.

Odborníci môžu vidieť výzvy z hľadiska ochrany a inklúzie utečencov, ktoré si sami utečenci a utečenky nemusia uvedomovať. Preto je dôležité zapojiť ich do návrhov riešení.



Prepájanie utečeneckých a lokálnych komunit.

Vzájomné spoznávanie sa a pomoc umožňuje podporovať sociálnu kohéziu a pokojné spolunažívanie s miestnou komunitou.



Rešpekt k rôznorodosti.

Komunitné riešenia berú do úvahy, že ani utečenci, ani miestna komunita nie sú jednoliate skupiny a preto citlivo pristupujú ku rôznorodosti komunity (na základe veku, pohlavia, možných zdravotných či mentálnych znevýhodnení, príslušnosti k menšinám).



Ochrana zraniteľných osôb.

Aktéri komunitnej ochrany a samotní utečenci a utečenky sú si vedomí výziev, ktoré vychádzajú nielen z ich utečeneckého statusu, ale aj novej pozície zraniteľnosti (etnická, náboženská príslušnosť, obeť rodovo podmieneného násillia, deti, seniori a pod.).

Jedným z nástrojov komunitnej ochrany je zapojenie komunitných dobrovoľníkov a dobrovoľníčok do mapovania potrieb a poskytovania informácií v komunite.

Kto je komunitný dobrovoľník či dobrovoľníčka?

Je to zvyčajne osoba, ktorá sama pochádza z komunity, ktorej pomáha. Napríklad ľudia s udelenou medzinárodnou ochranou, alebo tí, ktorí majú vlastnú migračnú skúsenosť a dokážu neformálnym spôsobom a jazykom prístupným utečeneckej komunite sprostredkovať potrebné informácie o právach, povinnostiach a príležitostiach, ktoré sa ich týkajú.

Činnosť komunitných dobrovoľníkov a dobrovoľníčok môže zahŕňať:

- Mapovanie a spoznávanie utečeneckých komunit, existujúcich miestnych aktérov a komunitných štruktúr.
- Zisťovanie potrieb utečencov a utečieniek a hlavných rizík z hľadiska ich ochrany a inklúzie.
- Identifikácia zraniteľných osôb.
- Poskytovanie informácií a odporúčaní na odborné služby (osobne, prostredníctvom sociálnych sietí, letákov a podobne).
- Asistencia v prístupe k službám (komunitné tlmočenie, sprevádzanie).
- Organizovanie komunitných podujatí a aktivít.
- Podpora pri organizácii participatívnych hodnotení, napr. rozhovorov, dotazníkov, focusových skupín a podobne.

Komunitní dobrovolníci a dobrovolníčky v Mareene realizujú aktivity rôznymi spôsobmi, v koordinácii s ďalšími dobrovoľníkmi a dobrovoľníčkami, ako aj s osobou koordinujúcou dobrovoľníkov. Komunitný koordinátor či koordinátorka zároveň zabezpečuje výber dobrovoľníkov a dobrovoľníčok, ich zaškolenie, sprevádzanie, monitoring a pravidelnú externú supervíziu.

Niektoré z metód, ktoré komunitní dobrovoľníci a dobrovoľníčky využívajú, sú napríklad:

- organizácia komunitných alebo informačných podujatí,
- účasť na komunitných podujatiach iných organizácií,
- terénne návštevy v komunitných centrách a ubytovniach,
- asistencia pri organizácii focusových skupinových diskusií na zisťovanie potrieb a zber návrhov riešení zo strany samotných utečencov a utečieniek.

Výber metód je jedinečný v každom meste či lokalite v závislosti od potrieb, ktoré boli identifikované samotnými utečencami a utečenkami, ako aj na základe znalostí organizácie a konzultácií s odborníkmi.

Aké kompetencie sú potrebné v práci komunitných dobrovoľníkov a dobrovoľníčok?

Neutralita a princíp rovnosti - so všetkými prijímateľmi dobrovoľníckej činnosti zaobchádzať rovnako, bez ohľadu na ich národnosť, etnickú či náboženskú príslušnosť, pohlavie a vek.

Znalosť informácií a prehľad o službách - informovanie o právach, povinnostiach a príležitostiach pre utečencov a utečienky, poskytovanie poradenstva, prípadne odporúčenie na poskytovateľov odborných služieb (právna/psychologická/zdravotná pomoc a poradenstvo).

Schopnosť podať informácie - informácie komunikovať zrozumiteľným jazykom a spôsobom citlivým k rozdielnosti veku, pohlavia, príslušnosti k menšinám.

Profesionálny prístup - poznať ciele a hranice svojej práce, schopnosť realisticky pomenovať formy podpory, ktorú vie dobrovoľník/dobrovoľníčka poskytnúť, nevzbudzovať prehnané očakávania.

Rešpekt a dôstojnosť - ku každému pristupovať individuálne, s náležitým rešpektom a dôstojnosťou. I keď sú prijímatelia a prijímateľky dobrovoľníckej činnosti v zraniteľnej situácii, nestrácajú primárnu zodpovednosť za vlastný život a schopnosť prijímať rozhodnutia.

Partnerský prístup - dobrovoľnícka práca je založená na partnerskom prístupe a snahe prispieť k napĺňaniu ľudských a utečeneckých práv, s cieľom posilniť nezávislosť a iniciatívu utečencov a utečieniek.

Zachovávanie dôvernosti - rešpekt voči súkromiu tých, ktorým je poskytovaná asistencia a voči miere, s akou chcú alebo nechcú zdieľať svoje osobné informácie. Osobné údaje nesmú byť zdieľané tretím stranám bez ich súhlasu.

Bezodplatná služba - dobrovoľnícka práca je poskytovaná bez finančnej, či materiálnej odmeny, či inej kompenzácie výmenou za služby, ktoré boli poskytnuté.

Kto sú špecificky zraniteľné osoby a skupiny v kontexte asistencie utečencom a utečenkám?

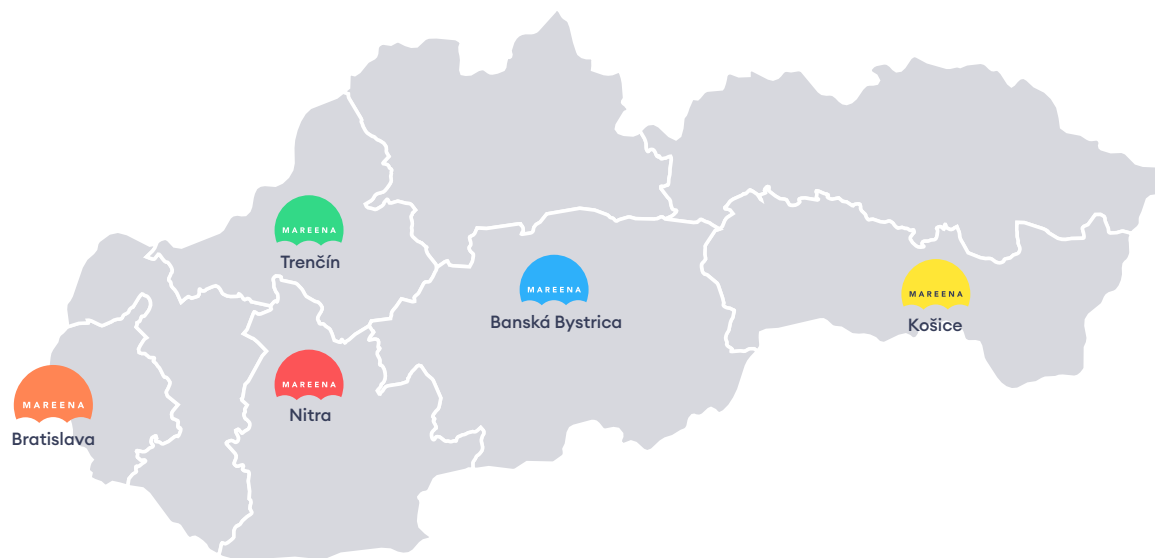
Utečenci a utečienky môžu byť v zraniteľnej situácii v dôsledku viacerých príčin, medzi ktoré patria dôvody, pre ktoré museli opustiť svoju krajinu, okolnosti ich príchodu na Slovensko, ako aj podmienky, v ktorých sa aktuálne nachádzajú (rodinná situácia, právny alebo socio-ekonomický status).

Zraniteľnosť tiež môže vyplývať z identity osoby (vek, pohlavie, rod, sexuálna orientácia, náboženstvo, etnicita), či znevýhodnenia (mentálneho, alebo fyzického). Tieto okolnosti sa často prelínajú a sú dôvodom, pre ktorý môžu byť utečenci a utečienky diskriminovaní, mať sťažený prístup k službám a informáciám, a tak nemôžu naplno uplatňovať svoje práva.

Medzi zraniteľné osoby patria napríklad osamelé matky s deťmi, maloleté osoby (do 18 rokov), starší ľudia, osoby so zlým zdravotným stavom alebo zdravotným znevýhodnením, maloletí bez sprievodu, členovia etnických alebo iných menšín, obeť obchodovania s ľuďmi, obeť násillia, zneužívania, zanedbávania, alebo vykorisťovania. Títo ľudia potrebujú zväčša špecifické formy podpory, ktoré by im mali byť systémovo zabezpečené.



Kde nás nájdete?



Bratislava bratislava@mareena.sk	Banská Bystrica bb@mareena.sk	Košice kosice@mareena.sk	Nitra nitra@mareena.sk	Trenčín trencin@mareena.sk
--	---	------------------------------------	----------------------------------	--------------------------------------



Kontakt:
Facebook: @mareena.sk
Instagram: @mareena.sk
LinkedIn: @mareena
Youtube: @mareena632
Spotify: Mareena.sk

www.mareena.sk
info@mareena.sk

Sídlo občianskeho združenia:
Mareena
Kulíškova 19
821 08 Bratislava

Zdroje a inšpirácia pre vás:

UNHCR: [Community-based protection. UNHCR Emergency Handbook.](#)

UNHCR (2013): [Understanding Community-based protection.](#)

UNHCR (2015): [HOW TO SUPPORT REFUGEES IN A RESPONSIBLE AND ETHICAL MANNER does & don'ts for volunteers.](#)

UNHCR (2022): [Čo robiť a nerobiť pre podporu utečencov zodpovedným a etickým spôsobom.](#)

UNHCR Coordination for the Regional Refugee Response for the Ukraine Situation (2022): [Vetting and registration of volunteers and volunteer organisations supporting the Ukraine refugee response](#)

OHCHR, Global Migration Group: [Principles and Guidelines, supported by practical guidance, on the human rights protection of migrants in vulnerable situations.](#)

UNHCR: [AAP Operational Guidance](#) (interactive toolkit)

MAREENA

 **UNHCR**
The UN Refugee Agency